

کاظم اخوان و عکس‌هایش

به اهتمام محمود عبدالحسینی

سردار شهیدش، عازم لبنان شد تا تصاویری از تجاوز و جنایات غاصبان مسجدالاقصی را به ثبت رساند. این آغاز ماجرابی بود که کاظم را مانند عکس‌هایش جاودانه ساخت. کاظم اخوان در چهاردهم تیرماه ۱۳۶۱، به همراه سردار احمد متوسلیان، سید محسن موسوی و تقی رستگار مقدم، در پست بازرسی «حاجزیربارة» متعلق به نیروهای مسیحی «حزب‌الکتاب» معروف به «فالانزیست‌ها» به فرماندهی «ایلی جیقه» و توسط «سمیر جمیع» به اسارت گرفته شد. از آن تاریخ تاکنون هیچ خبر موثقی از این رزمندگان به دست نیامده است.

چهره جوان، آرام و مصمم کاظم اخوان، روحیه پرشور و کنجکاو، نگاه جست‌وجوگر و هنرمندانه، شجاعت، سلحشوری و خستگی‌ناپذیری او در تک‌تک عکس‌هایش دیده می‌شود. در هر تصویر بخشی از واقعه دفاع و حماسه ثبت و ماندگار شده است. گرچه در عکاسی خبری و مستند، اهمیت سوژه به مراتب بیشتر از نگاه هنرمندانه و توجه به ترکیب‌بندی و زیبایی‌شناسی است اما در عکس‌های اخوان، زاویه نگاه به سوژه در جهت تأثیرگذاری بیشتر و کادربندی‌های راحت نشان می‌دهد که او به جنبه‌های هنری نیز کاملاً توجه داشته است.

او سلاح بر دوش و دوربین در دست سنگر به سنگر پیش می‌رفت و زمان را در قاب عکس‌هایش متوقف می‌ساخت. عکس‌های او به گونه‌ای است که حضورش را جلوتر از رزمندگان در خاک‌ریزها و جبهه‌ها نشان می‌دهد. در آن زمان او فیلم‌هایش را از مناطق جنگی به تهران می‌فرستاد تا در خبرگزاری ایرنا ظاهر و چاپ شده و در اختیار رسانه‌ها قرار گیرد و هر بار پس از چاپ عکس‌ها تعجب و تحسین همگان برانگیخته می‌شد.

کاظم اخوان همیشه جاودان است. این سخن همه کسانی است که عکس‌های او را به نظاره می‌نشینند.

در تاریخ هنر انقلاب اسلامی، دوران هشت‌ساله دفاع مقدس از نقاط عطف و تأثیرگذار در هنرهای تجسمی ایران به شمار می‌رود.

تاریخ‌نگاری، وقایع‌نگاری و مستندسازی آن دوران غرورانگیز مرهون هنر عکاسی و عکاسانی است که با به پای رزمندگان جبهه‌ها را درنوردیدند. بسیاری از شاهکارهای عکاسی خبری، واقع‌نگاری و تصویری در دوران دفاع مقدس خلق شده است. مجموعه آلبوم شش‌جلدی جنگ تحمیلی سرشار از چنین تصاویری است. عکس روی جلد اولین جلد آلبوم جنگ، تصویری است از شهیدی که بر خاک جبهه‌های جنوب آرמידه و خون از زیر او بر خاک روان شده است. هنرمند خالق این تصویر در کنار شهید زانو زده و با احترام نقش عشق را در عکس خود جاودانه ساخته است. این عکس اثر کاظم اخوان است. هنرمندی که با عکس‌های ماندگارش سهم به‌سزایی در ثبت تصویر حماسه دفاع مقدس دارد. وقتی از حماسه و حضور و مقاومت و ایثار سخن به میان می‌آید در میان عکاسان و تصویرگران آن دوران، نام کاظم اخوان خودنمایی می‌کند.

او در سال ۱۳۳۸ در شهر مقدس مشهد متولد شد و تحصیلات خود را در خراسان به پایان رساند. پدر بزرگوارش حاج‌رضا اخوان توفیق‌خادمی بارگاه ملکوتی حضرت امام‌رضا (ع) را داشت و کاظم نیز با عشق به اهل بیت پرورش یافت.

کاظم که در دوران انقلاب همگام با مردم در پیروزی انقلاب اسلامی نقش خود را ایفا کرده بود با شروع جنگ تحمیلی به مناطق جنگی رفت و با هنر خود به دفاع از حریم انقلاب پرداخت. در جبهه‌های جنوب کشور هم‌رزم مبارز فداکار شهید دکتر مصطفی چمران شد و از همان زمان بود که همکاری خود را با خبرگزاری ایرنا شروع کرد. خاطرات تصویری فراوانی از ایثار و مقاومت و رشادت آن دوران از کاظم و درجه‌دوربین او به جا مانده است.

پس از شهادت دکتر چمران، اخوان با روحیه انقلابی و پرتلاش خود و تأثیرپذیری از رفتارهای

